

15. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством: Заснування та діяльність компаній. – К., 1999. – 39 с.

16. Berman G. Cases and Materials on European Community Law / Berman G., Goebel R., Fox E. – St. Paul, Minn., 1993. – 1218 p.

17. The Ratification of the Maastricht Treaty. Issues, Debates and Future Implications / Edited by F. Lausen and S. Vanhoonaeker. – Dordrecht 1994. – 543 p.

** Муравйов Віктор Іванович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри порівняльного і європейського права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.*

УДК 341.231.14 : 341.17

Наталія Мушак *

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ВІЗОВОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В МЕЖАХ ШЕНГЕНСЬКОГО ПРОСТОРУ

Статтю присвячено аналізу правових засад формування Візової інформаційної системи ЄС. Проаналізовано основні положення правових документів ЄС щодо діяльності та структури Візової інформаційної системи. Визначено уповноважені органи та інституції, що мають право доступу до системи візових даних. Досліджено практичне застосування Візової інформаційної системи в певних регіонах світу.

Ключові слова: Шенгенський простір, спільна візова політика, правові інструменти, візова інформаційна система, уповноважені органи.

Мушак Н. Б. Правовые основы формирования Визовой информационной системы Европейского Союза в пределах Шенгенского пространства.

Статья посвящена анализу правовых основ формирования Визовой информационной системы ЕС. Проанализированы основные положения правовых документов ЕС относительно деятельности и структуры Визовой информационной системы. Определены уполномоченные органы и учреждения, имеющие право доступа к системе визовых данных. Исследовано практическое применение Визовой информационной системы в определенных регионах мира.

Ключевые слова: Шенгенское пространство, общая визовая политика, правовые инструменты, визовая информационная система, уполномоченные органы.

Mushak N. B. Legal Basis for the Formation of the Visa Information System of the European Union within the Schengen Area.

The article is devoted to the analysis of legal principles of establishing of the Visa Information System. The article analyses the EU legal instruments on the operation and structure of the Visa Information System. The article defines the empowered authorities and institutions that have access to the Visa Information System. The article analyses practical application of the Visa Information System in certain regions of the world.

Keywords: Schengen Area, the Common Visa Policy, Legal Instruments, Visa Information System, Empowered Authorities.

Кожного року територію держав-членів Європейського Союзу перетинає близько 1,3 млн. осіб. При цьому тенденція щодо перетину кордонів європейського континенту як легальними, так і нелегальними іммігрантами, постійно зростає. В межах кордонів ЄС громадяни держав-членів організації користуються свободою пересування осіб. В той же час для створення сприятливих умов для функціонування ринку праці в Євросоюзі і запобігання напливу іммігрантів з третіх країн Союз створив Шенгенський простір. На сьогодні 26 країн Європи формують Шенгенський простір (з них 22 держави-члени ЄС): Бельгія, Чехія, Данія, Німеччина, Естонія, Греція, Іспанія, Франція, Італія, Латвія, Литва, Люксембург, Угорщина, Мальта, Нідерланди, Австрія, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія, Фінляндія, Швеція і 4 держави – нечлени ЄС – Швейцарія, Ліхтенштейн, Норвегія та Ісландія.

Держави-учасниці Шенгенського простору ухвалюють єдині спільні правові норми та заходи, пов'язані із скасуванням контролю на зовнішніх кордонах; гармонізацією умов в'їзду та видачею короткострокових віз; процедурою перетину особами зовнішніх кордонів держав-членів ЄС; співпрацею судових та поліцейських органів держав-членів ЄС; створенням Шенгенської інформаційної системи, Візової інформаційної системи

тощо. Зазначені сфери згідно з установчими договорами ЄС становлять імміграційну політику Європейського Союзу і регулюються ст. 77-80 розділу V ДФЄС. У свою чергу, імміграційна політика належить до простору свободи, безпеки та юстиції (ПСБЮ) – одного із пріоритетних та самостійних напрямів діяльності Європейського Союзу.

Важливим інструментом імміграційної політики ЄС у візових питаннях держав-учасниць Шенгенського простору є діяльність Візової Інформаційної Системи (далі – ВІС).

Реалізація ВІС є ключовим елементом спільної візової політики, що разом із безпекою кордонів, встановленням єдиних умов в'їзду до ЄС іноземців, запровадженням єдиної Шенгенської візи, консульським співробітництвом, боротьбою з шахрайством щодо оформлення документів та іншими заходами дозволяє Європейському Союзу забезпечити простір свободи, безпеки та юстиції. Увесь комплекс ухвалених правових норм та вжитих заходів державами учасницями Шенгенського простору щодо реалізації ними спільної візової політики ЄС складають Шенгенське *acquis* ЄС.

В українській науці європейського права не достатньо вивчені питання правового регулювання діяльності Європейського Союзу у сфері візової політики. Окремі аспекти співробітництва держав-членів ЄС у сфері забезпечення простору свободи, безпеки та юстиції висвітлено у працях вітчизняних науковців Л. Грицаєнко, І. Грицяка, З. Макарухи, В. Муравйова, О. Святун та ін. Певні аспекти спільної візової політики Європейського Союзу досліджуються у працях іноземних фахівців А. Балдачіні, П. Боуелса, Р. Козловські, Дж. Стілвеля, М. Купізовські, С. Пірса тощо.

Причиною створення державами-членами ЄС Візової інформаційної системи стали події, що відбулися 11 вересня 2001 р. у Сполучених Штатах Америки. Саме після серії терактів на території США в межах Євросоюзу виникло питання про посилення заходів безпеки в межах кордонів держав-членів ЄС. Серед заходів підвищення безпеки державами Союзу було заплановано запровадження Візової інформаційної системи. Основне завдання ВІС полягало в обміні візовими даними про громадян з третіх країн, які в'їжджають на територію держав-учасниць Шенгенського простору.

Передумовами ухвалення ЄС правової основи для створення ВІС стало проведення Європейською Радою ряду зустрічей. Так, 21 – 22 червня 2002 р. у м. Севільї (Іспанія) на засіданні Європейської Ради було проголошено, що заснування єдиної інформаційної системи для візових даних є найвищим пріоритетом спільної візової політики ЄС. За підсумками зустрічі ухвалено рішення, згідно з яким передбачено створення загальної ідентифікаційної системи щодо візових даних та її швидкого впровадження [1]. 5 – 6 червня 2003 р. Європейська Рада доручила Комісії ЄС провести підготовчу роботу щодо розробки технічної бази ВІС. 19 – 20 червня 2003 р. у м. Салоніках (Греція) Європейською Радою ухвалено Висновки, якими визначено напрями розробки ВІС [2]. Документом було передбачено, що всі витрати, пов'язані з розробкою та розвитком системи, покриваються коштами, виділених із бюджету ЄС.

08 червня 2004 р. у м. Люксембурзі (Люксембург) Рада ЄС ухвалила Рішення 2004/512/ЄС «Про створення Візової інформаційної системи» [3], що складається з 8 статей. Відповідно до статті 1 документу ВІС є системою обміну візовими даними між державами-членами ЄС, що уповноважує національні органи держав – членів ЄС оновлювати візові дані та проводити взаємні консультації в електронній формі. ВІС заснована на централізованій основі і складається з центральної системи – Центральної Візової інформаційної системи (Ц-ВІС), інтерфейсів у кожній державі – члені ЄС – Національних інтерфейсів (Н-ВІС), що забезпечують зв'язок із відповідними центральними органами держав – членів ЄС, а також інфраструктури зв'язку Центральної візової інформаційної системи з Національними інтерфейсами держав – членів ЄС [4]. Взаємодія Національних інтерфейсів держав-членів ЄС із Центральною Візовою інформаційною системою здійснюється шляхом субординації Н-ВІС Центральної Візової системі.

Комісія ЄС є відповідальною за розробку Центральної Візової інформаційної системи, Національного інтерфейсу у кожній державі – члені ЄС, інфраструктури зв'язку між Центральною візовою інформаційною системою і Національними інтерфейсами держав – членів ЄС (ст.2).

Усі заходи, пов'язані з структурою побудови системи; технічними аспектами, що впливають на захист особистих даних; технічними аспектами, що мають серйозні фінансові наслідки для національних систем держав – членів ЄС або їх бюджетів; розробкою вимог безпеки, включаючи біометричні аспекти регулюються згідно з процедурою, передбаченою ст. 5 та ст. 7 Рішення 1999/468. У 2011 р. Рішення було скасоване Регламентом Європейського Парламенту та Ради ЄС №182/2011 [5]. Чинною залишається лише стаття 5 (п. 1), що стосується складу Регуляторного комітету, який складається з представників держав – членів ЄС. Даний Регламент встановлює правила і загальні принципи, які регулюють механізми, що застосовуються, якщо юридично обов'язковий акт Союзу визначає необхідність єдиних умов імплементації та вимагає, щоб прийняття актів Комісією ЄС здійснювалося під контролем держав – членів ЄС.

17 червня 2008 р. Комісією ЄС ухвалено Рішення 2008/602/ЄС [6], у якому було затверджено фізичну архітектуру, вимоги до національних інтерфейсів, а також інфраструктуру зв'язку між Центральною ВІС та

національними інтерфейсами держав – членів ЄС. У Додатку до цього документу надано дизайн фізичної архітектури, вимоги до мережі для національних ВІС (Н-ВІС) та інфраструктури зв'язку між національними (Н-ВІС) і центральною ВІС (Ц-ВІС).

Незважаючи на ухвалені Комісією ЄС Рішення 2004/512/ЄС та 2008/602/ЄС питання щодо функціонування Візової інформаційної системи залишалося невирішеним. З огляду на цю обставину 09 липня 2008 р. у м. Страсбурзі (Франція) Європейським Парламентом та Радою ЄС ухвалено Регламент № 767/2008 стосовно системи ВІС та обміну даними щодо короткострокових віз між державами-членами (далі – Регламент ВІС) [7]. На сьогодні Регламент ВІС та Рішення 2004/512/ЄС «Про створення Візової інформаційної системи» є правовою основою роботи Візової інформаційної системи в цілому.

Регламент ВІС складається з 7 розділів. Розділ 1 містить загальні положення, у яких зазначено предмет та основні завдання ВІС. Зокрема, предметом ВІС є сукупність умов та процедур, призначених для обміну даними щодо короткострокових віз громадян третіх країн між державами – членами ЄС. З метою покращення здійснення державами – членами ЄС спільної візової політики у документі передбачено основні завдання ВІС. До них належать: спрощення процедури видачі віз; боротьба з шахрайством; забезпечення контролю на зовнішніх пунктах перетину кордону та на національних територіях держав – членів ЄС; надання допомоги у виявленні осіб, які не відповідають вимогам в'їзду, перебування або проживання на територіях держав – членів ЄС; запобігання загрози внутрішній безпеці держав Європейського Союзу (ст. 2) [7].

Що стосується уповноважених інституцій, що мають право доступу до ВІС, то дане питання регулюється низкою актів ЄС. Так, відповідно до ст. 3 Регламенту ВІС правом доступу до системи наділені відповідні національні органи держав Союзу, відповідальні за попередження, виявлення та розслідування терористичних або інших серйозних кримінальних загроз. Такий доступ є обмеженим, оскільки включає інформацію необхідну для виконання конкретних завдань, покладених на вищезазначені органи. Окрім національних органів держав – членів ЄС, правом доступу до бази даних ВІС має також Європол (*European Police Office*) – Європейське поліцейське управління. Можливість Європолу бути долученим до цієї системи відбувається в межах мандату організації. Це положення передбачено статтею 7 Рішення Ради ЄС 2008/633 від 23 червня 2008 р. [8].

У доктрині права ЄС існує думка, згідно з якою варто обережно підходити до доступу вищезазначених органів до ВІС. Адже ВІС є інформаційною системою, запровадженою з метою розвитку візової політики ЄС, а не інструментом поліцейських служб. Тому такий доступ становить пряму загрозу праву на приватне життя [9].

Взаємодія національних органів держав ЄС з Європолом відбувається шляхом проведення взаємних консультацій, що здійснюються через центральні точки доступу в країнах – учасниках Шенгенського простору. До компетенції як національних уповноважених органів, так і Європолу, належать введення, зміна або видалення даних у системі ВІС. Тобто, в межах виконання своїх завдань лише співробітники візових інституцій та компетентні органи, що уповноважені здійснювати перевірки на зовнішніх пунктах перетину кордонів, імміграційні перевірки та надання притулку, мають право отримувати доступ до ВІС.

Статтею 8 Регламенту ВІС передбачено організаційний механізм, за допомогою якого відповідні національні органи держав – членів ЄС можуть мати доступ до бази даних ВІС. Такий доступ здійснюється через встановлені державами – членами ЄС центральні точки доступу на індивідуальній основі, розміщені в межах своєї національної території, за допомогою обґрунтованих письмового або електронного запитів. Такі запити перевіряються, обробляються в точці центрального доступу ВІС. Всі оброблені дані передаються до національних діючих підрозділів держав – членів ЄС.

База даних ВІС містить наступну інформацію про особу (ст. 9): прізвище, прізвище при народженні, ім'я, стать, дата, місце і країна народження; теперішнє громадянство, а також громадянство при народженні особи; вид і кількість проїзних документів, відомості стосовно органу, що видав їх, дату видачі та строк дії; основні маршрути і тривалість передбачуваного перебування; мету поїздки, передбачувані дати в'їзду і виїзду; перша передбачувана межа в'їзду або транзитний маршрут; місце проживання; відбитки пальців; категорію візи і номер візового стікера; відомості про сторону, що запрошує дану особу, зокрема, покриття нею витрат під час перебування особи у даній країні. До бази даних ВІС може бути внесено додаткову інформацію щодо заявника. Наприклад, буквено-цифрові дані особи – кількість виданих, відмовлених, анульованих, скасованих або продовжених віз; фотографії; дані про відбитки пальців особи; відомості про осіб, які подорожують із заявником.

Після того, як візову заяву прийнято на розгляд, національний візовий орган створює файл заяви, ввівши в систему ВІС такі дані – особисті відомості особи, фотографію, відбитки пальців, деталі подорожі. За місцем подачі візи візові органи додають інші дані, зокрема, відомості щодо категорії візи, терміну дії візи тощо.

Із метою розгляду заяви та рішення щодо її видачі, відмови, продовження, анулювання, скасування або скорочення терміну дії компетентний візовий орган може проводити консультації з управлінням ВІС. Для попередньої консультації держава, відповідальна за розгляд заяви, передає будь-які консультаційні запити з

номером заяви до системи ВІС із зазначенням країни або країн для проведення консультацій. ВІС надсилає запит до відповідної країни, яка, в свою чергу, надає відповідь у ВІС. Надалі ВІС надсилає відповідь до держави, що подала запит. Органи, відповідальні за проведення перевірок на зовнішніх кордонах держав Союзу та всередині національних територій, мають доступ для пошуку в системі ВІС за номером візового стікера разом з відбитками пальців. Вони можуть здійснювати пошук у ВІС з метою ідентифікації особи, достовірності виданих віз особі тощо.

Кожен файл візової заяви особи зберігається в системі ВІС до 5 років. Лише відповідальна держава має право на зміну або видалення даних, які були надіслані нею до Візової інформаційної системи.

У контексті захисту особистих даних щодо заявника Регламентом передбачено належний рівень захисту (ст. 32). Такий захист забезпечується національними органами держав – членів Союзу та Європол. До правових інструментів регулювання захисту персональних даних національні органи країн Союзу застосовують систему актів, ухвалених на національному рівні, та Конвенцію Ради Європи про захист фізичних осіб стосовно автоматизованої обробки особистих даних від 28 січня 1981 р. [10]. Правовою основою діяльності Європолу є Конвенція про Європол від 26 липня 1995 р. [11]. Тобто, в межах співробітництва держав-учасниць Шенгенського простору існує організаційно-правовий механізм захисту персональних даних особи як на рівні відповідної держави-учасниці Шенгенського простору, так і на рівні Союзу через діяльність органів Європолу. Наявність такого механізму свідчить про віднесення сфери візової політики як до компетенції держав-членів ЄС, так і Європейського Союзу.

Регламентом передбачено надзвичайні випадки, пов'язані з метою попередження, виявлення терористичних та інших серйозних загроз, за яких особисті дані можуть бути передані третім країнам або міжнародним організаціям (ст. 37). Однак, в таких випадках, необхідно отримати згоду відповідної держави, що ввела дані у ВІС. Країни-учасниці Шенгенського простору несуть відповідальність за вжиття заходів безпеки з метою гарантування передачі та пошуку даних. Крім того, передбачено адміністративну та кримінальну відповідальність, якщо використання даних ВІС суперечить виконанню даного документа. Дані ВІС можуть зберігатися в національних файлах лише в окремих випадках протягом терміну, обумовленого в кожній окремій ситуації.

Кожна держава та Європол проводять облік всіх операцій з обробки даних для гарантії законності проведених операцій. Такі записи вилучаються через 1 рік після закінчення терміну зберігання (ст. 41). У випадку наявності у ВІС помилкових даних, зацікавлена особа має право на звернення до суду, а також на подання скарги до компетентних органів відповідної країни, якщо такій особі відмовлено в праві на доступ для виправлення або видалення даних. Моніторинг щодо законності обробки персональної інформації проводиться Національним Наглядним органом, створеним на території кожної держави-члена ЄС. Діяльність та функціонування Наглядового органу регулюються ст. 28 Директиви Європейського Парламенту та Ради 95/46/ЄС від 24 жовтня 1995 р. про захист фізичних осіб щодо обробки персональних даних і про вільне переміщення таких даних [12]. Національні наглядові органи діють на території усіх держав – учасниць Шенгенського простору.

Крім того, до структури організаційно-правового механізму належить Регуляторний комітет, робота якого регулюється Регламентом Європейського Парламенту та Ради ЄС №182/2011 [5]. Комітет складається з представників держав – членів ЄС. Роботу Регуляторного комітету очолює представник від Комісії ЄС. Регламентом передбачено механізми, за допомогою яких держави – члени ЄС здійснюють контроль щодо ухвалених Комісією ЄС актів. З метою спрощення процедури Комісія ЄС може здійснювати делеговані їй повноваження згідно з однією із передбачених документом процедур – консультативною процедурою або процедурою розгляду з урахуванням характеру ухваленого акту.

Згідно зі ст. 6 Регламенту №182/2011 Комісія ЄС повинна надавати Європарламенту та Раді ЄС щорічну доповідь про функціонування та розвиток ВІС, починаючи з моменту підписання контракту щодо розробки ВІС.

Як було раніше нами зазначено, питання захисту даних щодо осіб забезпечується не лише уповноваженими національними органами держав Союзу. На рівні Європейського Союзу захист персональних даних здійснюється Європейським інспектором щодо захисту даних, створеним згідно з Регламентом (ЄС) №45/2001 Європейського Парламенту та Ради від 18 грудня 2000 р. про захист фізичних осіб стосовно обробки персональних даних установами та органами Співтовариства та про вільне переміщення таких даних [13]. Регламентом ВІС передбачена тісна співпраця Національних наглядових органів з Європейським інспектором щодо захисту даних (п. 20 документу).

Візова інформаційна система підключена до національної системи кожної країни – учасниці Шенгенського простору за допомогою національного інтерфейсу країни. Дані країни створюють національний орган, що підключений до національних інтерфейсів, що забезпечує доступ до ВІС зі сторони відповідних органів. Кожна країна несе відповідальність за розробку, організацію, управління, експлуатацію та технічне

обслуговування своєї національної системи; забезпечення безпеки даних до і під час передачі до національного інтерфейсу; організацію доступу уповноваженими співробітниками і компетентними національними органами до системи ВІС покриття витрат, спричинених їх національною системою.

Відповідно до Рішення Комісії №2010/49 від 30 листопада 2009 р. [14] визначено перші регіони, у яких використання Візової інформаційної системи було розпочато. Так, в країнах Північної Африки, таких як Алжир, Єгипет, Лівія, Мавританія, Марокко і Туніс Візова інформаційна система розпочала свою роботу 11 жовтня 2011 р. Однак окрім зазначених країн, дана система поступово впроваджується і в інших регіонах світу, зокрема на Близькому Сході (Ізраїлі, Йорданії, Лівані і Сирії), а також у країнах регіону Перської затоки (Афганістані, Бахреїні, Ірані, Іраку, Кувейті, Оману, Катарі, Саудівській Аравії, Об'єднаних Арабських Еміратах) та ін. На практиці це означає, що громадяни даних країн повинні пройти процедуру дактилоскопії, тобто здати відбитки пальців на отримання шенгенської візи. Однак проходити дану процедуру у консульстві громадянам потрібно лише 1 раз на 5 років. Якщо протягом цього періоду особа повторно звернеться із заявою на отримання візи, то відбитки пальців особи будуть взяті з ВІС. Крім того, у ВІС також будуть зберігатися всі заяви, подані громадянином за останні 5 років, а також ухвалені консульством рішення щодо них.

Потрібно зауважити, що ВІС буде впроваджуватися поступово, поки до неї не будуть приєднані всі консульства всіх держав – учасниць Шенгенського простору. Комісія ЄС ухвалює окреме рішення щодо дати підключення до ВІС, виходячи з технічної готовності держави. З моменту визначення Комісією ЄС офіційної дати запровадження системи всі консульства країн Шенгенського простору на території третьої країни зобов'язані приступити до реалізації рішення одночасно, в цей же день.

Протягом 2015 – 2017 рр. передбачено, що ВІС буде містити зібрану інформацію про відбитки пальців іноземців, які подають заявки на оформлення шенгенських віз. Так, заплановано, що консульства країн – учасниць Шенгенського простору збиратимуть інформацію про всі надані шенгенські візи та відмови у візах громадянам третіх країн. Крім того, у майбутньому очікується, що у системі даних ВІС реєструватимуть осіб, які регулярно здійснюють подорожі на територію ЄС. Для таких осіб, зокрема, планується видавати візи терміном на 3 або 5 років. Щоб отримати статус «регулярного подорожуючого», необхідно надати біометричні дані та скористатися щонайменше двома візами протягом 1 року.

Загалом передбачається, що у ВІС будуть знаходитися дані про приблизно 80 мільйонів осіб. Тому, на наш погляд, ВІС слід розглядати як частину загальної тенденції в практиці видачі віз Європейським Союзом країнам світу, яка, за умови її ефективного функціонування, стане найбільшою біометричною базою даних у світі. На наш погляд, у майбутньому ВІС також може містити інформацію про пасажирів авіарейсів, що прибувають на територію держав Шенгену. Ця обставина, вочевидь, залежатиме від ефективного функціонування ВІС, розвитку її технічної інфраструктури тощо.

Таким чином, Візова інформаційна система, як інструмент спільної візової політики держав – учасниць Шенгенського простору, сприяє спрощенню процедури видачі віз, проведенню перевірок на зовнішніх кордонах та підвищенню рівня безпеки. На сьогодні ВІС перебуває на етапі поступового впровадження в усіх регіонах світу. Її належне формування, а відтак і ефективне функціонування, залежатиме від матеріально-технічної готовності відповідної держави. Основне призначення ВІС полягає в тому, що у майбутньому дана система надасть можливість вільного доступу до бази даних як прикордонним, так і правоохоронним органам держав – учасниць Шенгенського простору, які, в свою чергу, матимуть змогу швидко та оперативно співпрацювати та взаємодіяти задля підтримки національної безпеки, громадського порядку та ефективної боротьби з організованою злочинністю. Такі завдання держави – члени ЄС будуть реалізовувати двома основними способами: шляхом координації діяльності уповноважених національних органів у сфері візової політики та через співробітництво на рівні Європейського Союзу.

Список використаних джерел:

1. Presidency Conclusions of Seville European Council 21 and 22 June 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/72638.pdf
2. Thessaloniki European Council 19 and 20 June 2003 Presidency conclusions, Bruxelles, le 20 juin 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://europa.eu/rapid/press-release_DOC-03-3_en.htm
3. Council Decision of 8 June 2004 establishing the Visa Information System (VIS) (2004/512/EC). Official Journal of the European Union. L 213/5, 15.6.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004D0512>
4. Council Decision of 8 June 2004 establishing the Visa Information System (VIS) (2004/512/EC). Official Journal of the European Union. L 213/5, 15.6.2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32004D0512>
5. Regulation (EU) No 182/2011 of the European Parliament and the Council of 16 February 2011 laying down the rules and general principles concerning mechanisms for control by Member States of the Commission's exercise of

implementing powers, 28.2.2011. Official Journal of the European Union. L 55/13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2011.055.01.0013.01.ENG

6. Commission Decision 2008/602/EC of 17 June 2008 laying down the physical architecture and requirements of the national interfaces and of the communication infrastructure between the central VIS and the national interfaces for the development phase, 23.7.2008 // Official Journal of the European Union, L 194/3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32008D0602>

7. Regulation (EC) No 767/2008 of the European Parliament and of the Council of 9 July 2008 concerning the Visa Information System (VIS) and the exchange of data between Member States on short-stay visas (VIS Regulation), 13.8.2008 // Official Journal of the European Union, L 218/60 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:218:0060:0081:EN:PDF>

8. Council Decision 2008/633/JHA of 23 June 2008 concerning access for consultation of the Visa Information System (VIS) by designated authorities of Member States and by Europol for the purposes of the prevention, detection and investigation of terrorist offences and of other serious criminal offences, 13.8.2008 // Official Journal of the European Union, L 218/129 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:218:0129:0136:EN:PDF>

9. Baldaccini A. Counter – Terrorism and the EU Strategy for Border Security: Framing Suspects with Biometric Documentations and Databases / A. Baldaccini // European Journal of Migration and Law. – 2008. – № 10. – P. 31–49.

10. Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data, 28.01.1981, Strasbourg. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/108.htm>

11. Council Act of 26 July 1995 drawing up the Convention on the establishment of a European Police Office (Europol Convention) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.cvce.eu/en/obj/the_europol_convention_brussels_26_july_1995-en-42fc8822-e483-4d1d-869d-18c945fe2b7e.html

12. Directive 95/46/EC of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, Official Journal L 281, 23/11/1995 P. 0031 – 0050 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:31995L0046>

13. Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data // Official Journal L 008, 12/01/2001 – P. 0001 – 0022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX:32001R0045>

14. Commission Decision 2010/260/EU of 4 May 2010 on the Security Plan for the operation of the Visa Information System [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/;ELX_SESSIONID=kNTyJDjd3LmjTppL7kMlbYCKR0srkzVRy2S7MmTzsnwbdLJJ23N!1535445908?uri=CELEX:32010D0260

** Мушак Наталія Богданівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного права і порівняльного правознавства Київського університету права НАН України.*

УДК: 341.7

Антон Тупчий *

НЕЙТРАЛІТЕТ ЯК МОДЕЛЬ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФІНЛЯНДІЇ В ОСТАННІЙ ЧВЕРТІ ХХ СТОЛІТТЯ

У статті розглядається сутність та розвиток поняття нейтралітету та його видових похідних. Порівнюються підходи дослідників до проблематики нейтралітету. Аналізуються проблеми реалізації політики нейтралітету у Фінляндії в останній чверті ХХ століття. Також аналізується період, у ході якого Фінляндія перейшла від політики нейтралітету, зумовленої особливими договірними відносинами з СРСР, до послідовного євроатлантичного курсу, без надання преференцій жодній із держав.

Ключові слова: позаблоковий статус, нейтралітет, Україна, Фінляндія, СРСР, НАТО, ООН, Європейський Союз, інтеграція.